

Nr 67.

Ankom till riksdagens kansli den 9 december 1939 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om värnskatt, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I en den 10 november 1939 dagtecknad proposition, nr 78, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om värnskatt;

dels medgiva, att ersättning för debitering av värnskatt må utgå av statsmedel i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet anförts;

dels ock till *Särskild ersättning för debitering av värnskatt* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under sjunde huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av 160,000 kronor.

Beträffande författningsförslagets lydelse hänvisas till utskottets hemställan.

Till utskottets behandling hava överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna nr 31 i första kammaren av herr *Holmström* och nr 40 i andra kammaren av herrar *Svedman* och andre vice talmannen *Magnusson*, vari föreslagits, att § 2 i förordningen om värnskatt måtte erhålla följande lydelse:

§ 2.

Värnskatt skall av fysisk eller juridisk person erläggas vid ordinarie novemberstämma 1940 med halva beloppet av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatt, som på grund av taxering för år 1940 skulle utgå enligt de beräkningsgrunder, som gälla för 1939 års statliga inkomst- och förmögenhetsskatt, dock ej där utskyldsbeloppet för den skattskyldige skulle understiga en krona. Värnskatt erlægges i den kommun, där den skattskyldige år 1940 taxerats till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.

Provisorisk värnskatt skall erläggas i februari 1940 med halva beloppet — på lämpligt sätt avrundat — av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatt, som påförts eller kommer att påföras den skattskyldige på grund av taxering år 1939, dock ej där utskyldsbeloppet för den skattskyldige skulle understiga fem kronor.

Provisorisk värnskatt erlägges, där den skattskyldige år 1939 taxerats till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.

Betalad provisorisk skatt skall avräknas å den slutliga värnskatten.;

2) de likalydande motionerna nr 34 i första kammaren av herr *Manner-skantz m. fl.* och nr 41 i andra kammaren av herr *Hagberg* i Malmö *m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att värnskatten i förekommande fall reduceras så, att den tillsammans med övriga på grund av 1939 års taxering debiterade skatter till stat och kommun icke överstiger den skattskyldiges till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomst minskad med ortsavdraget»;

3) de likalydande motionerna nr 36 i första kammaren av herr *Linderot* och nr 44 i andra kammaren av herr *Hagberg* i Luleå, vari hemställts, »att riksdagen i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition måtte besluta godkänna propositionen med följande lydelse och förändring av 2 § av förslag till förordning om värnskatt':

2 §.

Värnskatt skall av fysisk eller juridisk person utgöras med halva beloppet av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatt, som författningsenligt påförts eller kommer att påföras den skattskyldige på grund av taxering för år 1939, dock ej där utskyldsbeloppet för den skattskyldige skulle understiga sjuttiofem kronor.

Värnskatt erlägges i den kommun...»;

4) motionen nr 28 i första kammaren av herr *Öman*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 78 att värnskatten i princip skall baseras på 1939 års inkomster»;

5) motionen nr 45 i andra kammaren av herr *Lundell*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att värnskatt skall utgå enligt ett i motionen angivet förslag betecknat såsom alt. III;

6) motionen nr 46 i andra kammaren av herr *Thorell*, vari föreslagits, »att, därest det i propositionen föreslagna ansökningsförfarandet i princip vinner riksdagens godkännande, riksdagen måtte besluta, att ansökning om skattebefrielse skall ingivas senast den 15 maj 1940 samt att särskild prövningsnämnd skall hava avslutat sitt arbete såvitt angår ifrågavarande ärenden före den 1 augusti 1940»; samt

7) motionen nr 47 i andra kammaren av herr *Holmbäck*, vari hemställts, att riksdagen ville i fråga om den föreslagna värnskatten fatta beslut i den riktning, som angivits i motionen.

Det i motionen II: 45 väckta förslaget innebär i huvudsak, att värnskatten skulle beräknas å bottenkattens grundbelopp till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1939 med 60 procent av nämnda grundbelopp för de i 18 § 2 mom. a) och c) förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt omförmälda skattskyldiga samt med 50 procent av förenämnda grund-

belopp såvitt angår de i 18 § 2 mom. b) av sagda förordning angivna skattskyldiga.

I motionen II: 47 föreslås, att bestämmelsen i 3 § av författningsförslaget, att synnerliga svårigheter med skattens gäldande till följd av den nedsatta skatteförmågan skola vara för handen, bör utgå, att i nyssnämnda stadgande bör införas en föreskrift av innebörd, att nedsättningen i skatteförmågan uttryckes med viss procent av den skattskyldiges inkomst under beskattningsåret, att särskilda prövningsnämnderna böra hava meddelat beslut före den 15 april 1940 i anledning av ansökningar om befrielse eller nedsättning från utgörande av värnskatt, samt att tiden för landskamrerares besvär över särskild prövningsnämnds beslut bör begränsas till trettio dagar efter det att nämnden fattat beslut i förevarande ärenden.

Beträffande vad i motionerna II: 45 och II: 47 samt i de övriga motionerna anförts till stöd för de däri gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna.

I den föreliggande propositionen har departementschefen framhållit, att den föreslagna värnskatten utgjorde den viktigaste av de nya inkomster, som vore avsedda att upptagas för att möta den väntade budgetbristen. Efter en redogörelse för de allmänna synpunkter på det finansiella och ekonomiska läget, som varit vägledande vid bedömningen av finansieringsfrågorna, har *departementschefen* beträffande förslaget till värnskatt anfört följande:

»Med tanke på den betydelse även ur penningpolitisk synpunkt som tillkommer en skärpt direkt beskattning i nuvarande läge har det vid övervägande av olika möjligheter till utformning av den av mig förordade beskattningen varit en vägledande synpunkt, att skatten bör upptagas snarast möjligt under innevarande budgetår. Då de ordinarie terminerna för kronoppbörden äro förlagda till mitten av november samt till tiden kring månadsskiftet april—maj, synes början av februari månad nästa år vara den lämpligaste tidpunkten för uppbörden av värnskatten. En annan utväg, som emellertid ej utan starka skäl bör väljas, är att flytta den ordinarie andra uppbördsterminen till februari samt förlägga värnskatteuppbörden till den sålunda ledigblivna tiden kring den 1 maj.

Då värnskatten skall användas till täckande av utgifter under löpande budgetår, kan det synas naturligt att vid skattens utformning på ett eller annat sätt anknyta till de för budgetåret redan beslutade direkta statsskatterna. Detta skulle innebära, att 1939 års taxering lades till grund för värnskatten, som alltså finge i regel utgå på 1938 års inkomster.

Även andra möjligheter för värnskattens anordnande ha emellertid undersökts. En sådan utväg, som framförts i den allmänna diskussionen, är att värnskatten — i viss analogi med vad som gällde för 1914 års värnskatt — baserades ej på 1939 års taxering utan på ett medeltal av t. ex. de tre senaste årens taxeringar. Enligt min mening är dock en dylik anordning, fastän naturlig vid en beskattning av engångskaraktär, mindre lämplig beträffande en tilläggsbeskattning av nu förevarande slag, som man icke

torde våga betrakta som helt tillfällig under annan förutsättning än av en snabb avveckling av den nuvarande krisen. Tvärtom finner jag det i detta fall vara mer än eljest angeläget att skatten knytes till en så sen taxering som möjligt. Man bör nämligen enligt min uppfattning eftersträva en avvägning av värnskatten som i möjligaste mån tar hänsyn till vars och ens skatteförmåga då behovet av tilläggsbeskattningen framkom och skatten skall erläggas.

Från nu anförda synpunkter borde den extra beskattning varom här är fråga helst grundas på 1940 års taxering och alltså avse 1939 års inkomster. Då skatten såsom förut framhållits skall utgå under budgetåret 1939/40, bleve den — oavsett om den finge särskild beteckning samt debiterades, inbetalades och indreves för sig — att betrakta såsom ett förskott å den statsskatt, som i vanlig ordning av nästa lagtima riksdag kommer att fastställas för budgetåret 1940/41 och som i sig borde inrymma även det belopp som sålunda förskottsvis inbetalats. Med en sådan anordning skulle man, förutom att värnskatten baserades på ett senare års inkomster, vinna en jämnare och bättre avvägning av skattebördan mellan skattskyldiga i olika inkomstlägen inbördes. Genom att anordna skatten såsom en definitiv skatt för nu löpande budgetår kommer nämligen skatten att få fastställas efter något grövre normer än som skulle ske vid uppgörandet av eventuellt nya skalor för den samlade beskattningen för budgetåret 1940/41.

De ingående undersökningar jag låtit verkställa rörande möjligheten att låta värnskatten avse 1939 års inkomster ha emellertid visat att så stora praktiska svårigheter härvid skulle möta, att jag nödgats avstå från att nu föreslå en sådan anordning. Detta negativa resultat är huvudsakligen att tillskriva den nuvarande, otidsenliga häradskrivareorganisationen, främst dess bristande elasticitet vid tillfällig, mera avsevärd ökning av arbetsbördan. Med hänsyn till spørsmålets vikt och då möjligheter till en lösning i viss form av frågan vid en senare tidpunkt ej helt saknas, torde jag få något närmare redogöra för de olika uppslag till lösning, vilka varit föremål för överläggningar inom finansdepartementet med representanter för de myndigheter som beröras av frågan. Jag torde här böra förutskicka att antalet till värnskatt skattskyldiga kan uppskattas till c:a 1.6 miljoner.

En av de diskuterade möjligheterna innebär i korthet att skatten skulle debiteras på grundval av 1939 års taxering och uppbäras i februari eller april/maj 1940. Härefter skulle vid debiteringen av den ordinarie skatten på hösten 1940 för varje skattskyldig, som påförts värnskatt, avdrag ske med värnskattens belopp. Vore värnskatten större än den ordinarie skatten, finge den överskjutande delen restitueras. Ett genomförande av denna anordning har särskilt i två avseenden visat sig stöta på svårigheter, som för landsbygdens del från häradskrivarehåll betecknats såsom oöverstigliga. Genom den flyttning av skattskyldiga, som ägt rum mellan 1939 och 1940 års taxeringar och som torde omfatta c:a 10 procent av hela antalet, skulle uppkomma ett orimligt stort och delvis resultatlöst arbete vid fastställande för nyinflyttade av avdraget för värnskatt. Det vidlyftiga avräk-

ningsförfarande, som skulle äga rum vid den till tiden knappt tillmätta debiteringen av den ordinarie uppbörden, skulle tynga debiteringsarbetet på sådant sätt att detta allvarligen äventyrades. Att flytta novemberuppbörden till december vore icke möjligt, enär häradskrivarna då vore fullt sysselsatta med mantalsskrivningarna. Genom en dylik ändring av uppbördstiden skulle man för övrigt komma tillbaka till förhållandena före kronouppbördens delning. Vid genomförandet av sistnämnda reform rådde enighet om att skatteuppbörd borde undvikas under julmånaden.

Ett annat alternativ är att debitering av värnskatten skedde i maj eller juni 1940 på grundval av en preliminär taxering. Denna finge äga rum alltefter det deklarationsmaterialet inkommit och i allmänhet ske med ledning endast av de skattskyldigas egna uppgifter. Därefter skulle liksom enligt det förra alternativet avräkning av värnskatten göras vid debiteringen av den ordinarie skatten i november. De avgörande betänkligheter som i sistnämnda avseende riktades mot det första alternativet skulle alltså kvarstå; däremot skulle, eftersom fråga vore om ett och samma års taxering, de skattskyldiga lätt återfinnas vid avräkningen av värnskatten. Beträffande den preliminära taxeringen ha yppats farhågor för att denna skulle förrycka den ordinarie taxeringen och från taxeringsnämndsordförandena taga tid, som hellre borde ägnas det egentliga taxeringsarbetet. Härvid är att märka, att särskild längd över den preliminära taxeringen torde få upprättas samt att även vid denna hänsyn till ortsavdragen måste tagas och alltså s. k. bankning verkställas i en eller annan form. Å andra sidan kunde möjligen debiteringen av värnskatten i detta fall i förenklad form ombesörjas av taxeringsnämndsordförandena.

Slutligen har undersökts ännu en utväg som möjligen kan finnas mera framkomlig än de förut omtalade. Den innebär i korthet följande. Vad den skattskyldige vid uppbörd i februari eller maj 1940 erlagt i värnskatt — grundad antingen å 1939 års taxering eller å preliminär taxering 1940 — skulle icke såsom enligt de andra alternativen ex officio avdragas vid debiteringen av den ordinarie skatten. Det skulle i stället ankomma å den skattskyldige själv att vid inbetalningen av sistnämnda skatt å första uppbördsterminen, på postanstalt eller, för magistratsstädernas del, vid uppbördsstämma eller i bank, avlämna kvitterad debetsedel (eller indrivningskvitto) å inbetald värnskatt och få denna avräknad å det belopp, som eljest skolat inbetalas vid uppbördstillfället. Kvittot å värnskatt skulle alltså i den skattskyldiges hand gälla såsom kontanter vid inbetalning av den definitiva skatten för budgetåret. Därest värnskatten skulle överstiga den ordinarie skatten vid första uppbördstillfället, torde även den vid andra uppbördstillfället förfallande delen av sistnämnda skatt få inbetalas för att värnskatten skulle få gå i kvittning mot den ordinarie skatten. Vore värnskatten större än hela den ordinarie skatten, skulle den överskjutande delen få restitueras, förslagsvis av länsstyrelsen; en sådan utväg torde få stå öppen även för den som av en eller annan anledning ej företett värnskattkvittot utan måst erlagga hela den ordinarie skatten. Under den tid

som stått till förfogande har ej kunnat utrönas huruvida det nu skisserade systemet är tekniskt genomförbart. Det synes mig troligt, att arbetet vid den ordinarie uppbörden — alltså för postanstalterna, uppbördsavdelningarna vid länsstyrelserna, kronouppbördstjänstemännen i städerna och i vissa fall bankerna — skulle tyngas i avsevärd mån samt att redovisning och kontroll skulle bliva besvärligare än förut. Postverkets ersättning för arbetet med uppbörden skulle naturligen få ökas betydligt. Vissa spørsmål rörande restindrivningen av värnskatten och dess förhållande till den ordinarie uppbörden synas dessutom komplicera frågan.

Då det sålunda icke befunnits möjligt att för närvarande lägga fram förslag, syftande till att värnskatten slutligen skulle komma att avse 1939 års inkomster, torde man få vara hänvisad till att låta 1939 års taxering utgöra grundvalen för skatten samt därvid söka genom särskilda anordningar bereda lindring för skattskyldiga i ömmande fall, då skatteförmågan uppenbarligen försämrats efter nämnda taxering. Jag anser dock, att möjlighet tillvidare bör lämnas öppen till ett förverkligande av förslaget att avräkna värnskatten å den ordinarie skatten för nästa budgetår, därest ett sådant förfarande skulle visa sig vara tekniskt genomförbart utan alltför stora kostnader och utan eftersättande av nödig kontroll å uppbörden.

Beträffande grunderna för värnskattens utgörande synas mig i nuvarande läge övervägande skäl tala för att ett procentuellt tillägg göres till den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten av sådan storlek att det avsedda beloppet erhålles. Om detta, i överensstämmelse med vad tidigare anförts, icke bör understiga 150 miljoner kronor, måste värnskatten utgå med 50 procent av den år 1939 debiterade statliga inkomst- och förmögenhetsskatten. Jag förordar alltså att förslaget utformas i enlighet härmed.

För belysande av verkningarna av förslaget ha uppgjorts tabeller, utvisande för fysiska personer värnskatt samt sammanlagda direkta statsskatter för budgetåret 1939/40 i absoluta belopp och procenttal dels vid vissa beskattningsbara belopp (tabell 1¹), dels för ensamstående skattskyldig samt makar med två barn i ortsgrupperna I och V med endast arbetsinkomst (tabell 2¹), dels ock vid vissa kombinationer av inkomst och förmögenhet under förutsättning av enbart förmögenhetsinkomst och 3 % avkastning å förmögenheten (tabell 3¹). — — —

Enligt beslut av årets lagtima riksdag har den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten uttagits med 120 % av bottenskattens grundbelopp. För skattskyldiga i lägsta inkomstskiktet (beskattningsbara belopp upp till 3,000 kronor), där bottenskattens grundbelopp är 4.5 %, har inkomst- och förmögenhetsskatten alltså utgjort 5.4 %. Med tillägg av värnskatt, 2.7 %, skulle för detta skikt den sammanlagda skatteprocenten bliva 8.1. För högsta skiktet (beskattningsbara belopp i den mån de överstiga 200,000 kronor) utgör skatteprocenten enligt de för budgetåret 1939/40 fastställda grunderna 7.8 för bottenskatten och 28 för tilläggsskatten eller tillhopa 35.8. Värnskatten skulle med sina 17.9 % höja den sammanlagda skatteprocenten för

¹ Tabellen ej här införd. återfinnes i proposition nr 78.

detta skikt till 53.7. Av tabell 1¹ kan utläsas att den *genomsnittliga* skatteprocenten skulle, inberäknat värnskatten, bliva vid ett beskattningsbart belopp å 4,000 kronor 8.55, vid 10,000 kronor 10.68, vid 25,000 kronor 17.29, vid 50,000 kronor 24.69, vid 100,000 kronor 32.60 och vid 400,000 kronor 46.92.

Det kan icke bestridas att genom den proportionella höjning av de sammanlagda skalorna för bottenskatt och tilläggsskatt, som här föreslås, den vid 1938 års statsskattereform gjorda avvägningen mellan olika inkomstskikt rubbas. Detta beror icke endast därpå att för de högre inkomstskikten den såsom fast tänkta tilläggsskatten genom värnskatten skulle förskjutas. Även skikten upp till 8,000 kronors beskattningsbart belopp, för vilka tilläggsskatt ej utgår, skulle i och med den föreslagna värnskatten komma upp till en icke förutsedd uttaxering, motsvarande 180 % av bottenskattens grundbelopp. Därest det nu erforderliga skattebeloppet skulle ha helt uttagits genom höjning av den rörliga bottenskatten, hade krävts en uttagning av bortåt 200 enheter av denna. En sådan uttagning skulle otvivelaktigt ha ansetts innebära, att ramen för skattesystemet blivit sprängd, och skatteskalorna hade måst omarbetas, därvid även tilläggsskatten fått kraftigt skärpas. Enligt min mening är det icke osannolikt, att en sådan ny avvägning skulle ha givit ett resultat som låge ganska nära det som nu nåtts genom den föreslagna utformningen av värnskatten.

Av tabell 2¹ framgår, att för ren arbetsinkomst den sammanlagda statsbeskattningen icke kommer att överstiga 45 à 50 % av inkomsten. När det gäller förmögenhetsinkomster, där förmögenheten träffas även av den särskilda skatten å förmögenhet, blir, såsom kan utläsas ur tabell 3¹, belastningen avsevärt större. Vid en antagen förmögenhetsavkastning av 3 % utgör den sammanlagda beskattningen, räknad i procent av *inkomsten*, vid en förmögenhet å 100,000 kronor (inkomst 3,000 kronor) c:a 10 %, vid en förmögenhet å 500,000 kronor (inkomst 15,000 kronor) c:a 30 %, vid en förmögenhet å 1,000,000 kronor (inkomst 30,000 kronor) c:a 42 % och vid en förmögenhet å 5,000,000 kronor (inkomst 150,000 kronor) c:a 72 %. Vid lägre avkastning bli givetvis — oaktat reduktionsregelns inverkan vid den särskilda skatten å förmögenhet — procentalen än högre. Skattehöjningen hänför sig emellertid till största delen till inkomstbeskattningen, i det att den särskilda skatten å förmögenhet är oförändrad och förmögenhetsdelen vid inkomst- och förmögenhetsbeskattningen endast utgör $\frac{1}{100}$. Därest i undantagsfall förmögenhet måste tillgripas för skattens erläggande — en situation som för övrigt redan enligt hittills gällande grunder ej undgås då avkastningen å förmögenheten varit ringa eller ingen — torde i nuvarande läge och med tanke på värnskattens karaktär av uttaxering för helt extraordinära utgifter berättigade invändningar häremot icke kunna göras. Jag vill tillägga att för den händelse förmögenhetsbeskattningen måste ytterligare skärpas frågan om en utvidgning av möjligheterna till erhållande av reduktion av skatten bör upptagas till övervägande. Att skapa en särskild reduktionsregel för värnskatten torde icke vara påkallat och lärer för övrigt

¹ Tabellen ej här införd, återfinnes i proposition nr 78.

icke kunna genomföras på annat sätt än medelst en generell spärr avseende den samlade statsbeskattningen och uttryckt i procent av inkomsten. Då såsom nyss antytts redan enligt nuvarande grunder en mycket hög procentuell belastning av inkomsten förekommer i de fall där förmögenheten är stor men inkomsten ringa eller ingen, skulle en dylik spärr medföra, att ifrågavarande förmögenhetsägare ej alls drabbades av värnskatten. Ur de synpunkter som här anlagts å denna beskattning skulle ett dylikt resultat icke vara tillfredsställande.

För aktiebolag och med dem jämställda kategorier — ekonomiska föreningar, försäkringsanstalter, sparbanker och utländska bolag — skulle värnskatten komma att utgöra hälften av 13 % eller 6.5 % och den sammanlagda skatteprocenten för innevarande budgetår uppgå till 19.5 %. För skattskyldiga som avses i 18 § 2 mom. c) förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt — ideella föreningar, stiftelser o. dyl. — skulle den sammanlagda beskattningen komma att stiga från 6 till 9 % av det beskattningsbara beloppet.

Såsom förut antytts torde, därest värnskatten slutgiltigt skall beräknas på grundval av 1939 års taxering, det vara nödvändigt att bereda skattehindring åt sådana skattskyldiga, som på grund av inkomstminskning skulle oskäligt hårt drabbas av skattes kärpningen. I detta hänseende förordar jag en bestämmelse av innehåll, att skattskyldig fysisk person må efter ansökan kunna helt eller delvis befrias från utgörande av värnskatt, därest hans skatteförmåga i jämförelse med förhållandena under beskattningsåret blivit i hög grad nedsatt på grund av långvarig sjukdom, arbetslöshet, militär tjänstgöring, inträde i pensionsåldern, avsevärd försämring i av den skattskyldige bedriven näringsverksamhet eller annan därmed jämförlig omständighet samt synnerliga svårigheter med skattens gäldande till följd därav finnas vara för handen. Motsvarande befrielse torde böra medgivas oskift dödsbo.

Genom den föreslagna utformningen har stadgandet erhållit en jämförelsevis restriktiv karaktär. För skattebefrielse eller nedsättning av skatten erfordras icke blott att skatteförmågan blivit i hög grad nedsatt på grund av någon av de uppräknade omständigheterna eller därmed jämförligt förhållande (t. ex. bortfallande av eljest påräknelig inkomstkälla) utan även att synnerliga svårigheter föreligga för den skattskyldige att erlagga skatten. En inkomstminskning, som icke uppgår till en mycket avsevärd del av den förutvarande inkomsten, torde fördens skull, åtminstone när det gäller högre inkomster, ej medföra tillämpning av stadgandet. Befrielse eller nedsättning kan naturligen i och för sig komma i fråga även beträffande relativt höga skattebelopp. Är inkomsten även efter den inträdda försämringen stor, torde dock skattelindring mera sällan kunna ifrågakomma.

I detta sammanhang torde något beröras den inverkan förefintligheten av förmögenhet hos den skattskyldige bör få vid bedömande av frågor om skattebefrielse. Härom synas särskilda regler icke kunna givas, utan vid pröv-

ning av förevarande ärenden torde med ledning av den allmänna bestämmelsen få i varje fall avgöras i vad mån befrielse bör medgivas. Det ligger för övrigt i sakens natur att i samtliga hithörande fall den prövande myndigheten bör ha ganska fria händer. Jag vill tillägga att enligt min uppfattning bör den omständigheten att en skattskyldig, vars inkomst mycket hårt beskuriits genom krisen eller av därmed jämförlig orsak, har ett sparkapital att tillgå, ej förhindra tillämpning av stadgandet.

Den till grund för prövningen liggande jämförelsen är enligt den föreslagna bestämmelsen avsedd att göras mellan den skattskyldiges genomsnittliga skatteförmåga under beskattningsåret samt förhållandena därefter ända fram till tiden för prövningen av ansökningen, d. v. s. början av år 1940. De i stadgandet angivna särskilda omständigheterna (sjukdom, arbetslöshet etc.) kunna ha inträffat när som helst efter beskattningsåret, ja till och med under detta, nämligen i det fall, att de ännu ej kunnat nämnvärt påverka inkomsten under beskattningsåret. Det bör framhållas, att därigenom att vid bedömningen av behovet av skattelättnad hänsyn kan tagas till förhållandena i slutet av 1939 och början av 1940, i vissa fall en större lindring kan erhållas än om 1939 års inkomster helt lades till grund för värnskatten. Det är nämligen icke otänkbart, att en i slutet av 1939 hastigt inträdd försämring av den skattskyldiges ekonomi ej kommit att i större grad inverka på den taxerade inkomsten under året i dess helhet. I de flesta fall torde dock inkomstsiffran för år 1939 bilda en god utgångspunkt vid den jämförelse som skall göras med inkomsterna under beskattningsåret.

Beträffande frågan åt vilket organ avgörandet av ansökningar om skattebefrielse skall anförtros synes det mig för vinnande av enhetlighet lämpligt, att prövningen sker länsvis. Taxeringsnämnderna kunna därför icke ifrågakomma för uppgiften. Då särskilda organ för ändamålet icke torde böra tillskapas utan tvingande skäl, har jag stannat vid att föreslå, att prövningen av ifrågavarande ärenden skall tillkomma den särskilda prövningsnämnden i länet. Denna nämnd, som består av tre ledamöter, vilka den ordinarie prövningsnämnden utser inom sig, torde vara väl skickad att handhava denna uppgift. Bland nämndens vanliga uppgifter märkas för övrigt ärenden som äro i viss mån likartade med de nu förevarande, nämligen ärenden rörande skattebefrielse för dödsbon. Landshövdingen är vid nämndens sammanträden ordförande med rättighet att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Landskamreraren förbereder ärendenas handläggning och är föredragande vid sammanträdena.

Den tidpunkt, då ansökningar om befrielse från eller nedsättning av värnskatten senast skola vara inkomna, torde lämpligen böra sättas till den 15 februari 1940. Uppbördsterminen för värnskatten synes nämligen böra ha dessförrinnan gått till ända; meddelande om möjligheten till skattebefrielse bör tryckas å debetsedlarna. Nämnda dag är dessutom normalt den sista dagen för ingivande av självdeklaration; tillgång till sådan torde ofta erfordras för ansökans bedömande. En olägenhet med att ansökningstiden utlöper först efter

uppbördsterminen är naturligtvis att skattebefrielsen i regel kommer att ske i form av restitution. Skattskyldiga som ingiva ansökan i god tid före uppbörden och förete tillförlitlig utredning angående sin ekonomiska ställning torde dock kunna få sina ansökningar prövade av nämnden så tidigt, att hänsyn till nämndens beslut kan tagas redan vid debiteringen, eller i varje fall innan indrivning hunnit äga rum.

Föreskrift synes böra givas om skyldighet för prövningsnämnden att över ansökan om skattebefrielse höra vederbörande taxeringsnämndsordförande. Denne äger vanligen själv nödig personkännedom och kan om så behövs lätt inhämta tillförlitliga upplysningar om sökanden hos någon av ledamöterna i taxeringsnämnden. Att höra själva nämnden torde vara för tung apparat för ifrågavarande fall, som böra komma till ett snabbt avgörande.

För att markera den skyndsamhet varmed förevarande ärenden böra handläggas torde stadgas att särskilda prövningsnämnden skall ha avslutat sitt arbete med dessa före den 1 maj 1940.

I övrigt torde taxeringsförordningens föreskrifter rörande särskild prövningsnämnd böra äga motsvarande tillämpning, dock med den avvikelser, att kammarrätten skall vara sista instans i förevarande ärenden, i likhet med vad fallet är beträffande mål om virkestaxering och i allmänhet mål om fastighetstaxering. Ur synpunkten av önskvärdheten av enhetlig praxis skulle vid en tillfällig lagstiftning som den nu ifrågavarande ett avgörande i högsta instans icke få någon betydelse.»

Beträffande innehållet i förslaget till förordning om värnskatt har *departementchefen*, utöver vad förut nämnts, anfört följande:

»1 och 2 §§ upptaga grunderna för skattens utgörande. Enär fråga är om debitering och ej taxering, komma alla de ändringar i taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1939, som komma att vidtagas i högre instans, att automatiskt påverka värnskattens belopp. Eftertaxeringar för tidigare år än 1939, vidtagna sistnämnda år, drabbas ej av värnskatten. För att ej arbetet med debitering och uppbörd skall onödigt tyngas, föreslås att utskyldsbelopp, som skulle understiga en krona, bortfaller. Härigenom skulle c:a 200,000 eljest skattskyldiga falla bort, representerande ett sammanlagt skattebelopp av högst 100,000 kronor. Av stadgandets avfattning framgår, att bestämmelsen om minimum skall beträffande äkta makar tillämpas för en var av makarna för sig.

I 3 § återfinnas de förut refererade bestämmelserna om förutsättningarna för erhållande av skattebefrielse.

Jämväl för 4 § 1—3 mom., innefattande föreskrifter om den särskilda prövningsnämndens handläggning av ärenden om skattebefrielse, har i huvudsak tidigare redogjorts. Av stadgandena framgår, att i fall där den skattskyldiges taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt prövats av den mellankommunala prövningsnämnden, fråga om skattebefrielse avgöres av den särskilda mellankommunala prövningsnämnden. I 4 mom.

regleras de fall, då taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1939 höjes eller nedsättes i högre instans. I förstnämnda fall äger den skattskyldige att inom viss tid ansöka om befrielse från värnsskatt. Befrielsen kan därvid omfatta ej blott värnsskatt, som påföres i anledning av utslaget, utan även tidigare debiterad värnsskatt, beträffande vilken behov av befrielse inträtt först genom den ökade skattebelastningen i övrigt. Nedsättes taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt i högre instans skall i regel tidigare medgiven befrielse enligt 3 § avräknas å det belopp varmed värnsskatt i anledning av utslaget eljest skolat nedsättas, varefter den skattskyldige om han så önskar får göra ny ansökan om befrielse enligt 3 §.

I 4 § 5 mom. stadgas, att ränta ej skall utgå på skattebelopp som restitueras på grund av bestämmelsen i 3 §. Ränta synes nämligen knappast vara motiverad vid en restitution, vilken såsom denna är grundad på billighets-hänsyn; då fråga blott kan bliva om någon månads ränta, skulle denna för övrigt ej komma att uppgå till större belopp.

Enligt 5 § skall den som eftertaxeras till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1939 eftertaxeras jämväl till värnsskatt.

I 6 § har intagits bestämmelse om att skattebefrielse för dödsbo jämlikt 23 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skall i motsvarande omfattning åtnjutas i fråga om värnsskatt. I detta sammanhang vill jag meddela, att jag överväger att senare för Kungl. Maj:t anmäla fråga om proposition till urltima riksdagen rörande utsträckt rätt till skattebefrielse för dödsbon. Därest lagstiftning i detta ämne skulle genomföras i enlighet med ett av särskild sakkunnig inom finansdepartementet avgivet förslag, skulle beträffande skattskyldig, som avlidit efter utgången av år 1939 men före avslutandet av andra uppbördsterminen för kronoutskylder år 1940, befrielse kunna meddelas dödsboet för den del av den avlidnes inkomst- och förmögenhetsskatt, som förfaller å nämnda termin, varpå automatiskt skulle följa befrielse för motsvarande del av värnsskatten.

Övriga paragrafer i författningsförslaget torde icke behöva här närmare beröras.

Om förslaget till förordning om värnsskatt antages av riksdagen torde i administrativ ordning få utfärdas bestämmelser rörande bland annat debitering och uppbörd av skatten. Verkställda undersökningar ha givit vid handen, att debitering av värnsskatten kan äga rum i uppbördsboken för år 1939 — som för ändamålet finge utlånas av länsstyrelserna — dock endast under förutsättning att för debiteringen ej erfordras mer än en kolumn. Redan av denna anledning kan alltså debetsedelslösen ej uttagas vid värnsskatten; kolumnerna skulle nämligen eljest bli tre (skatt, lösen, summa). Debetsedelslösen skulle dessutom tynga debiteringen, till vilken endast ringa tid kan anslås. Ur saklig synpunkt synes för övrigt vid en tilläggsbeskattning av förevarande art vara mindre motiverat än eljest att låta de skattskyldiga betala lösen.

Därest, såsom jag förordar, debetsedelslösen ej skall utgå vid värnskat- ten, kräver billigheten, att åt debiteringsförrättarna av statsmedel beredes ersättning för arbetet med debiteringen. I sådant hänseende torde en gott- görelse med 10 öre för varje debiterad skattepost få anses skälig. I de ma- gistratsstäder, där debiteringsförrättarnas sportler indragits till stadens kas- sa, synes, oavsett städernas principiella skyldighet att bekosta debitering och uppbörd av kronoutskylder, ersättning för debiteringen i detta fall skäligen böra utgå till staden. Då antalet skatteposter för hela landet kan beräknas till c:a 1,600,000, torde ett belopp å 160,000 kronor böra anvisas såsom för- slagsanslag under sjunde huvudtiteln å tilläggsstat för budgetåret 1939/40.»

Utskottet.

Departementschefen har vid framläggandet av förevarande proposition inledningsvis anfört vissa synpunkter på frågan om budgetens balansering som led i den allmänna ekonomiska politiken. Utskottet anser sig icke böra i detta sammanhang upptaga dessa problem. Utskottet ansluter sig emellertid till den ståndpunkt för den direkta beskattningens del, som i den nu föreliggande propositionen intages mot bakgrunden av nyss berörda över- väganden, nämligen att under löpande budgetår ett belopp av omkring 150 miljoner kronor bör uttagas genom en ny direkt skatt, benämnd värnsskatt.

Om enighet alltså råder därom, att värnsskatten skall upptagas under in- nevarande budgetår, hava olika meningar kommit till uttryck beträffande vilket års taxering som bör läggas till grund för skattens utgörande. Väljer man därvid 1939 års taxering, blir värnsskatten i princip att betrakta såsom en definitiv skatt. Söker man knyta värnsskatten till 1940 års taxering, blir skatten i själva verket icke annat än ett förskott å den blivande statsskat- ten för budgetåret 1940/41. Departementschefen har i princip givit före- träde åt det senare alternativet men av tekniska skäl, för vilka utförligt re- dogöres i propositionen, slutligen stannat vid att förorda den förstnämnda vägen för frågans lösning.

För utskottet har det synts riktigast, att värnsskatten får karaktären av en tilläggsskatt för budgetåret 1939/40 grundad på 1939 års taxering utan sammanblandning med beskattningen för nästkommande budgetår. Utskot- tet kan i detta sammanhang ej underlåta att framhålla, att därest krissi- tuationen inträtt tre månader tidigare än som skett, det nya skattebehovet, såvitt avser den direkta beskattningen, säkerligen så långt som varit möj- ligt skulle hava täckts genom en beskattning lagd på innevarande års taxering. Den omständigheten, att den statliga inkomst- och förmögenhets- skatten för budgetåret blivit bestämd före krigsutbrottet, kan icke i och för sig leda till annan uppfattning. Vid sitt ståndpunktstagande i förevarande avseende har utskottet även beaktat de konsekvenser i avseende å budget- året 1940/41, som en anordning av värnsskatten såsom ett förskott å beskatt- ningen för nämnda budgetår skulle draga med sig. Då man i nuvarande läge torde få räkna med att även för budgetåret 1940/41 de statsfinansiella behoven komma att medföra en extra ordinär skattebelastning samt i total- beskattningen för nämnda budgetår måste inrymmas även det belopp av

värnskatt, som under budgetåret 1939/40 förskottsvis inbetalats, skulle belastningen å skattskyldig, som icke haft någon inkomst eller endast ringa inkomst under sistnämnda budgetår och således icke haft någon värnskatt att avdraga vid erläggandet av skatten för sagda budgetår, bliva orimligt stor. För att undvika detta skulle viss del av skatten för budgetåret 1940/41 få anses såsom förskott för därnäst följande budgetår och så vidare i fortsättningen. Mot en dylik anordning måste utskottet ställa sig mycket betänksamt.

Oavsett de principiella skäl, som sålunda enligt utskottets mening tala för att värnskatten beräknas på grundval av 1939 års taxering, har utskottet undersökt de tekniska möjligheterna för värnskattens anordnande såsom ett förskott å beskattningen för budgetåret 1940/41. Inför vederbörande avdelning av utskottet hava därvid såväl en förespråkare för en dylik lösning som landskamrerarna i rikets tre största län och representanter för häradsskrivarekåren fått tillfälle att närmare utveckla sina synpunkter i ämnet. Utskottet har kommit till den uppfattningen, att ett försök att genomföra en anordning enligt någon av de i propositionen diskuterade linjerna eller enligt den i de likalydande motionerna I: 31 och II: 40 anvisade metoden skulle i olika avseenden medföra så allvarliga svårigheter och risker, att utskottet icke kunnat förorda en sådan anordning.

Beträffande grunderna för värnskattens utgörande ansluter sig utskottet till det i propositionen framlagda förslaget, enligt vilket värnskatten skall för envar skattskyldig utgå med hälften av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten (bottensskatt och tilläggsskatt) för år 1939.

I motionen II: 45 har yrkats, att värnskatten skulle så begränsas, att den tillsammans med förut beslutad skatt utgjorde 180 procent av bottenkattens grundbelopp samt att tilläggsskatten lämnades oförändrad. Med hänsyn särskilt till den ökade indirekta beskattningen skulle enligt utskottets uppfattning en avvägning av skattebördan enligt detta förslag komma att allt för hårt belasta de mindre inkomsttagarna, vartill kommer att det erforderliga skattebeloppet ej skulle uppnås. Utskottet får därför avstyrka denna motion.

I de likalydande motionerna I: 34 och II: 41 har föreslagits en spärregel av innehåll, att värnskatten i förekommande fall skulle reduceras så, att den tillsammans med övriga på grund av 1939 års taxering debiterade skatter till stat och kommun icke överstege den skattskyldiges till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomst minskad med ortsavdraget. Såsom i propositionen framhållits skulle emellertid en spär av det ifrågasatta slaget innebära, att förmögenhetsägare med ringa eller ingen avkastning å förmögenheten ej alls drabbades av värnskatten. Att, såsom följer av det i propositionen framlagda förslaget, en ägare av förmögenhet utan taxerad inkomst skall erlægga lika stor värnskatt som en skattskyldig utan förmögenhet men med en inkomst, som utgör $\frac{1}{100}$ av förmögenheten, kan enligt utskottets mening icke anses orimligt. Utskottet finner sig fördenskull böra

avstyrka de likalydande motionerna I:34 och II:41 men vill understryka departementschefens uttalande, att för den händelse förmögenhetsbeskattningen ytterligare måste skärpas, frågan om utvidgning av möjligheterna till erhållande av reduktion av skatten bör upptagas till övervägande. En sådan omprövning av reduktionsreglerna har för övrigt förutsatts av bevillningsutskottet vid 1938 års riksdag i dess betänkande nr 32 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen.

På sätt förut anförts finner utskottet värnskatten böra beräknas på grundval av 1939 års taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Värnskatten kommer sålunda i regel att utgå på de skattskyldigas inkomster under år 1938. Denna anordning kan emellertid komma att hårt drabba sådana skattskyldiga, vilkas inkomst väsentligt minskats under taxeringsåret 1939 vid jämförelse med inkomsten under beskattningsåret. Utskottet finner därför skäl tala för, att hänsyn tages till berörda förhållande, men vill å andra sidan framhålla, att i nuvarande läge undantag från skyldigheten att utgöra värnskatt icke bör medgivas utom i fall, där utkrävande av skatten skulle verka obilligt. Utskottet vill sålunda förorda den i 3 § av författningsförslaget omförmälda bestämmelsen om befrielse, helt eller delvis, för vissa skattskyldiga fysiska personer från utgörande av värnskatt men anser sig dock böra understryka, att sagda undantagsbestämmelse bör tillämpas restriktivt.

Huruvida skatteförmågan på grund av de i förenämnda paragraf uppräknade omständigheter av ömmande natur blivit i hög grad nedsatt, måste givetvis för olika skattskyldiga bedömas efter storleken såväl av deras inkomst som av inkomstminskningen. Om sålunda en skattskyldig med inkomst, som endast föga överstiger existensminimum för honom och hans familj, drabbats av en relativt ringa inkomstminskning, torde hans skatteförmåga i många fall få anses hava blivit så nedsatt, att förutsättningar för bestämmelsens tillämpning inträtt. Ju större den skattskyldiges inkomst är i förhållande till existensminimum, desto större torde inkomstminskningen få vara för att skatteförmågan skall anses kunna vara i hög grad nedsatt. En skattskyldig, som drabbats av en stor inkomstminskning men som därefter likväl har kvar en relativt stor återstående inkomst, torde sålunda i regel icke böra medgivas befrielse helt eller delvis från utgörande av ifrågavarande skatt.

Med hänsyn till det förut anförda och då en skattskyldigs skatteförmåga är beroende icke blott av inkomstens storlek utan även bland annat av den försörjningsplikt, som åvilar honom, samt frågan härom måste bedömas efter omständigheterna i varje särskilt fall, finner sig utskottet icke kunna biträda det i motionen II:47 framlagda förslaget om en föreskrift av innebörd, att nedsättningen i skatteförmågan skall uttryckas med viss procent av den skattskyldiges inkomst under beskattningsåret. En sådan bestämmelse torde för övrigt bliva alltför schablonmässig för att det med stadgandet avsedda syftet skulle kunna förverkligas.

Därest den i hög grad nedsatta skatteförmågan föranletts av avsevärd försämring i av den skattskyldige bedrivna näringsverksamhet bör vid jämförelse med hans förutvarande inkomst hänsyn endast tagas till vad den skattskyldige normalt plägar åtnjuta i inkomst av sagda verksamhet. Har alltså den skattskyldige under beskattningsåret haft någon inkomst av mera tillfällig eller periodisk beskaffenhet, skall bortfallandet av denna inkomst i och för sig icke kunna medföra rätt till skattelindring. Det torde få anses ligga i sakens natur, att med näringsverksamhet endast skall avses förvärvskällorna jordbruksfastighet, annan fastighet eller rörelse. I detta sammanhang vill utskottet framhålla, att därest den skattskyldige genom särskilda bokföringsåtgärder eller annat liknande förfarande föranlett inkomstminskningen, förutsättning för skattelättnad icke kan anses föreligga.

Att synnerliga svårigheter skola föreligga för den skattskyldige att erlagga skatten, skall, såsom framgår av 3 §, utgöra en direkt följd av att den skattskyldiges skatteförmåga på grund av angivna omständigheter blivit i hög grad nedsatt. Den omständigheten, att den skattskyldige av annan anledning icke kan gälda skatten, får sålunda icke utgöra skäl för skattelättnad. Därest förenämnda bestämmelse skulle borttagas ur 3 §, på sätt föreslås i motionen II: 47, skulle stadgandet bli tillämpligt på flera skattskyldiga än enligt det förevarande förslaget. Utskottet, som icke finner skäl föreligga för en sådan utvidgning av bestämmelsens tillämpningsområde, får sålunda avstyrka bifall till motionärens förslag. Vid bedömande av förutberörda föreskrift i 3 § bör hänsyn jämväl tagas till om den skattskyldige äger förmögenhet samt till storleken och beskaffenheten av densamma. I regel torde denna fråga böra bedömas efter omständigheterna i varje särskilt fall. Därvid synes emellertid böra beaktas, att förefintligheten av ett mindre kapital icke i och för sig bör utgöra hinder för stadgandets tillämplighet. Utgöres kapitalet av penningar eller är det insatt i bank, torde det i allmänhet vara mindre svårt för den skattskyldige att erlagga skatten än om kapitalet är bundet i fastighet eller i annan tillgång, som det kan vara svårt att avyttra eller belåna. I förra fallet bör frågan om skattelättnad bedömas efter kapitalets storlek vid jämförelse med skattebeloppet. Likaledes bör vid sagda bedömande beaktas, om kapitalet är avsett att inom den närmaste tiden förbrukas för den skattskyldiges och hans anhörigas underhåll.

Den till grund för prövningen av skattelättnaden liggande jämförelsen torde, såsom författningsrummet utformats, i regel böra göras mellan den skattskyldiges skatteförmåga under taxeringsåret 1939 och närmast föregående beskattningsår. Därvid bör dock, på sätt utskottet förut anfört, i vissa fall hänsyn tagas till den skattskyldiges normala inkomst. Det synes rimligt, att vid prövning av ifrågavarande ansökningar uppmärksamhet jämväl ägnas den skattskyldiges inkomstförhållanden ända intill tiden för ansökans ingivande till vederbörande myndighet.

Beträffande de organ, som skola handhava prövningen av ansökningar om skattebefrielse enligt 3 §, föreslås i propositionen, att särskilda prövningsnämnderna i första instans skola anförtros avgörandet av dessa ansökningar,

samt att kammarrätten skall vara sista instans i nämnda ärenden. Mot detta förslag har utskottet icke funnit skäl till erinran.

I propositionen föreslås, att ansökan om skattebefrielse skall ingivas till vederbörande myndighet senast den 15 februari 1940. Skattskyldiga fysiska personer skola i allmänhet senast nämnda dag avlämna sina självdeklara-tioner för beskattningsåret 1939. För dessa skattskyldiga synes tidpunkten för ansökans ingivande vara lämpligt vald. Annorlunda kan förhållandet vara för sådana skattskyldiga fysiska personer, som driva näringsverksamhet och som enligt gällande taxeringsförrådning äga rätt till anstånd med själv-deklarations avlämnande till den 31 mars. Oftast torde sistnämnda skatt-skyldigas räkenskaper icke vara avslutade förrän mot slutet av mars månad. Först vid denna tidpunkt år 1940 torde i regel dessa skattskyldiga kunna be-döma, om förutsättningarna för skattelättnad äro för handen. Med hänsyn härtill finner utskottet det vara rimligt, att ansökningstiden för sistnämnda skattskyldiga utsträcker till den 31 mars 1940.

Ingivande av ansökan om skattebefrielse fritager icke den skattskyldige från att under fastställd uppbördstermin inbetala honom påförd värnskatt. Uttrycklig erinran härom torde böra intagas i 4 § 1 mom.

Enligt propositionen skall ordföranden i vederbörande taxeringsnämnd av-giva yttrande över ansökan om skattebefrielse. Nämnda yttrande bör grundas å bland annat de uppgifter, som finnas i sökandens deklara-tioner åren 1939 och 1940. Då nämnda handlingar erfordras för det ordinarie ar-betet i taxeringsnämnden, torde de i regel icke kunna bifogas ordförandens yttrande över ansökan till särskilda prövningsnämnden. På grund härav och då det för en enhetlig tillämpning av bestämmelsen om skattebefrielse är av betydelse, att utredningarna i dessa ärenden äro så fullständiga och likformiga som möjligt, synes lämpligt att uppgifterna ur deklara-tionerna sammanställas å formulär, som äro uppställda på samma sätt inom samtliga län i riket. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t kommer att ägna detta spörsmål när-mare uppmärksamhet.

I 4 § 2 mom. föreskrives, att särskilda prövningsnämndens beslut oför-dröjligen mot bevis skall delgivas sökanden genom utdrag av nämndens pro-tokoll. Utskottet, som finner detta delgivningsförfarande vara väl omständ-ligt, anser delgivningen i stället böra ske i den ordning, som stadgas i 100 § taxeringsförrådningen. Utskottet får därför föreslå den ändringen i först-nämnda stadgande, att sökanden ofördröjligen skall i rekommenderat brev med allmänna posten och mot vederbörligt mottagningsbevis tillställas utdrag av förenämnda protokoll.

Enligt 4 § 2 mom. skall särskild prövningsnämnd hava avslutat sitt ar-bete, såvitt angår ifrågavarande ärenden, före den 1 maj 1940. Tiden för handläggningen av ifrågavarande ansökningsärenden synes utskottet vara väl knappt tillmätt, särskilt om antalet ansökningar skulle bliva be-tydande. Vid nu angivna förhållande och då utskottet i det föregående föreslagit, att ansökningstiden för vissa skattskyldiga bör utsträckas till

den 31 mars 1940, finner sig utskottet böra förorda, att särskild prövningsnämnds arbete beträffande ifrågavarande ärenden skall vara avslutat före den 1 juni 1940.

Med hänsyn till syftet med undantagsbestämmelsen i 3 § och då ränta ej skall utgå på skattebelopp, som restitueras på grund av nämnda bestämmelse, finner utskottet önskvärt, att skattskyldig, som av särskild prövningsnämnd beviljats befrielse från eller nedsättning i värnskatten, snarast möjligt efter beslutet erhåller restitution å skattebeloppet. Det är därför angeläget, att vederbörande landskamrerare omedelbart efter beslutets meddelande tillkännagiver, huruvida han har för avsikt att överklaga beslutet eller icke. Av förut anförda skäl vill utskottet jämväl understryka vikten av att, därest besvär anföras över nämndens beslut i förevarande ärenden, länsstyrelserna och kammarrätten handlägga dessa besvär ärenden med så stor skyndsamhet som möjligt. Utskottet vill likaledes framhålla lämpligheten av att, då kammarrätten skall vara sista instans i nämnda ärenden, besvärsmålen inom kammarrätten handläggas såvitt möjligt å endast en avdelning.

Utskottet har icke förbisett, att bestämmelsen i 3 § kan komma att vålla myndigheterna åtskilliga svårigheter, samt att risk föreligger för att tillämpningen av nämnda stadgande inom de olika prövningsnämnderna kan bli mindre enhetlig. För underlättande av myndigheternas arbete med ifrågavarande ärenden synes lämpligt, att på föranstaltande av Kungl. Maj:t förberedande överläggningar mellan landskamrerarna äga rum.

Vad beträffar uppbörden av värnskatten har departementschefen anført, att början av februari 1940 syntes vara den lämpligaste tidpunkten för sagda uppbörd. För utskottet har uppgivits, att den första terminen för uppbörden av kommunalskatten i ett stort antal landskommuner vore förlagd till början av nämnda månad, medan i städer och därmed likställda kommuner nämnda uppbörd vore förlagd till slutet av februari och början av mars månad. Det är givetvis önskvärt, att uppbörden av värnskatten förläggas till tider, som om möjligt icke sammanfalla med första uppbördsstämman för kommunalskatten. På grund härav får utskottet uttala önskvärdheten av, att Kungl. Maj:t vid fastställande av uppbördstiden för värnskatten måtte taga under övervägande, huruvida icke olika tider för uppbörden av värnskatten kunde fastställas för magistratsstäder samt för övriga kommuner.

I den föreslagna författningstexten har utskottet, i anledning av vad förut anförts, vidtagit erforderliga ändringar samt dessutom verkställt en redaktionell ändring. Kungl. Maj:ts förslag i övrigt har icke givit anledning till erinran från utskottets sida.

De i motionerna väckta förslag, som i det föregående icke särskilt berörts, hava icke ansetts böra föranleda någon åtgärd.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 78 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas,

1) antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

F ö r s l a g

till

förordning om värnsskatt.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

För budgetåret 1939/40 skall enligt vad i denna förordning stadgas till staten erläggas en särskild skatt å inkomst och förmögenhet, benämnd värnsskatt.

2 §.

Värnsskatt skall av fysisk eller juridisk person utgöras med halva beloppet av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatt, som författningens enligt påförts eller kommer att påföras den skattskyldige *på grund av taxering* för år 1939, dock ej där utskyldsbeloppet för den skattskyldige skulle understiga en krona.

2 §.

Värnsskatt skall av fysisk eller juridisk person utgöras med halva beloppet av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatt, som författningens enligt påförts eller kommer att påföras den skattskyldige för år 1939, dock ej där utskyldsbeloppet för den skattskyldige skulle understiga en krona.

Värnsskatt erlägges i den kommun, där den skattskyldige år 1939 taxerats till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.

3 §.

Skattskyldig fysisk person må efter ansökan kunna helt eller delvis befrias från utgörande av värnsskatt, därest hans skatteförmåga i jämförelse med förhållandena under beskattningsåret blivit i hög grad nedsatt på grund av långvarig sjukdom, arbetslöshet, militär tjänstgöring, inträde i pensionsåldern, avsevärd försämring i av den skattskyldige bedriven näringsverksamhet eller annan därmed jämförlig omständighet samt synnerliga svårigheter med skattens gäldande till följd därav finnas vara för handen. Motsvarande befrielse från utgörande av värnsskatt må medgivnas oskift dödsbo.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

4 §.

1 mom. Ärende rörande skattebefrielse jämlikt 3 § upptages och prövas av den särskilda prövningsnämnden i det län, inom vilket den skattskyldige år 1939 taxerats till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, såvitt angår Stockholm av den särskilda prövningsnämnden i staden. Har sådan taxering prövats av den mellankommunala prövningsnämnden, avgöres fråga om skattebefrielse av den särskilda mellankommunala prövningsnämnden.

Ansökan om skattebefrielse skall, skriftligen avfattad och åtföljd av den utredning sökanden vill åberopa, senast den 15 februari 1940 ingivas till vederbörande länsstyrelse eller, såvitt angår Stockholm, till överståthållarämbetet, sökanden obetaget att på eget äventyr i betalt brev med posten till myndigheten insända ansökningen så tidigt att den inom sagda tid dit inkommer. Skall ansökan prövas av den särskilda mellankommunala prövningsnämnden, ingives eller insändes den inom tid som nyss sagts till länsstyrelsen i det län, inom vilket den skattskyldige år 1939 taxerats till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. I sistnämnda fall åligger det myndighet, som mottagit ansökningen, att snarast möjligt översända denna till den särskilda mellankommunala prövningsnämnden.

Ansökan om skattebefrielse skall, skriftligen avfattad och åtföljd av den utredning sökanden vill åberopa, senast den 15 februari 1940 eller, där sökanden jämlikt 36 § 1 mom. taxeringsförrordningen åtnjutit anstånd med självdeklarations avlämnande, senast den 31 mars 1940 ingivas till vederbörande länsstyrelse eller, såvitt angår Stockholm, till överståthållarämbetet, sökanden obetaget att på eget äventyr i betalt brev med posten till myndigheten insända ansökningen så tidigt att den inom sagda tid dit inkommer. Skall ansökan prövas av den särskilda mellankommunala prövningsnämnden, ingives eller insändes den inom tid som nyss sagts till länsstyrelsen i det län, inom vilket den skattskyldige år 1939 taxerats till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. I sistnämnda fall åligger det myndighet, som mottagit ansökningen, att snarast möjligt översända denna till den särskilda mellankommunala prövningsnämnden.

Ej må den omständigheten att ansökan om skattebefrielse ingivits eller insänts till annan länsstyrelse än ovan sagts utgöra hinder för ansökningens upptagande till prövning, därest den inkommit till nämnda länsstyrelse före utgången av den stadgade ansökningstiden; i sådant fall skall länsstyrelsen omedelbart överlämna ansökningen till vederbörande myndighet för vidare behandling.

Ansökan om skattebefrielse fritager icke skattskyldig från att under fastställd uppbördstermin inbetala honom påförd värnsskatt.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2 mom. Beträffande särskild prövningsnämnds verksamhet, såvitt angår ärenden rörande skattebefrielse jämlikt 3 §, skola där ej annat nedan sägs taxeringsförordningens föreskrifter rörande sådan prövningsnämnd i tillämpliga delar gälla.

Över ansökan om skattebefrielse skall yttrande inhämtas från ordföranden i vederbörande taxeringsnämnd.

Särskild prövningsnämnds beslut skall ofördröjligen *mot bevis delgivas sökanden genom utdrag av nämndens protokoll.*

Särskild prövningsnämnds beslut skall ofördröjligen *genom utdrag av nämndens protokoll i rekommenderat brev med allmänna posten mot motagningsbevis tillställas sökanden.*

Nämnden skall, utom i fall som i 4 mom. sägs, hava avslutat sitt arbete såvitt angår ifrågavarande ärenden före den 1 maj 1940.

Nämnden skall, utom i fall som i 4 mom. sägs, hava avslutat sitt arbete såvitt angår ifrågavarande ärenden före den 1 juni 1940.

3 mom. Över särskild prövningsnämnds beslut i ärende rörande skattebefrielse jämlikt 3 § må besvär anföras hos kammarrätten av vederbörande landskamrerare eller i förekommande fall skattedirektören vid överståthållarämbetets avdelning för skatteärenden eller allmänna ombudet hos den mellankommunala prövningsnämnden, så ock av den skattskyldige. Vad i 125 § taxeringsförordningen stadgas i fråga om klagan över prövningsnämnds beslut skall därvid i tillämpliga delar gälla.

Över kammarrättens utslag i ärende som nu sagts må klagan icke föras.

4 mom. Har efter besvär skattskyldig genom beslut av prövningsnämnd, kammarrätten eller Kungl. Maj:t åsatts taxering eller höjd taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1939 och är sådant förhållande som i 3 § sägs för handen, äger den skattskyldige hos särskild prövningsnämnd varom i 1 mom. förmåles inom sextio dagar efter erhållen del av beslutet ansöka om befrielse från värnskatt.

Har beträffande skattskyldig, som erhållit skattebefrielse enligt 3 §, kammarrätten eller Kungl. Maj:t efter besvär meddelat beslut, varigenom taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1939 nedsatts, skall den medgivna befrielsen avräknas å belopp varmed värnskatt i anledning av beslutet eljest skolat nedsättas; dock må den skattskyldige på sätt och inom tid som i första stycket sägs göra ny ansökan om skattebefrielse enligt 3 §. Vid beslut av prövningsnämnd om nedsättning av taxering som nyss sagts skall nämnden tillika bestämma i vad mån den enligt 3 § medgivna befrielsen skall avräknas å belopp varmed värnskatt i anledning av beslutet eljest skolat nedsättas.

5 mom. Å skattebelopp, som på grund av stadgandet i 3 § restitueras, skall ränta ej utgå.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

5 §.

Den som eftertaxerats till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1939 skall eftertaxeras jämväl till värnskatt enligt denna förordning till behörigt belopp. De rörande eftertaxering till förstnämnda skatt meddelade bestämmelserna skola därvid i tillämpliga delar lända till efter rättelse.

6 §.

Har jämlikt bestämmelsen i 23 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skattebefrielse meddelats för dödsbo, skall motsvarande befrielse åtnjutas jämväl i fråga om värnskatt enligt denna förordning.

7 §.

Där jämlikt 24 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt oskift dödsbo svarar för dylik skatt allenast med tillgångarna i boet eller delägare i skiftat dödsbo allenast för vad av skatten å hans lott belöper och allenast med sin lott i boet, skall motsvarande gälla i fråga om värnskatt enligt denna förordning.

8 §.

Vad i 32 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt stadgas om rätt för Kungl. Maj:t att till undvikande av eller lindring i dubbelbeskattning förordna om efterskänkande av inkomst- och förmögenhetsskatt skall äga motsvarande tillämpning beträffande värnskatt enligt denna förordning.

9 §.

För tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter utfärdas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2) medgiva, att ersättning för debitering av värnskatt må utgå av statsmedel i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet anförts;

3) till *Särskild ersättning för debitering av värnskatt* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under sjunde huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av 160,000 kronor;

B) att de likalydande motionerna I: 31 och II: 40, I: 34 och II: 41 samt I: 36 och II: 44 ävensom motionerna I: 28, II: 45, II: 46 och II: 47, i den mån desamma icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, måtte av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 9 december 1939.

På första särskilda utskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Bärg* i Katrineholm, *Velander*, *Eriksson* i Ljusdal, *Gustafsson* i Benestad, *Wahlmark*, *Berling*, *Sjödahl*, *Andersson* i Bussjö, *Mannerskantz*, *Andersson* i Rixö, *Ohlin* och *Öman*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Eriksson* i Stockholm, *Björklund*, *Olsson* i Gävle, *Anderson* i Norrköping, *Jonsson* i Eskilstuna, *Lövgren*, *Pettersson* i Rosta, *Carlström* i Södergården, *Lundell*, *Andersson* i Tungelsta och *Andersson* i Dunker.

Reservationer:

1) av herrar *Velander*, *Mannerskantz* och *Öman*, vilka — under uttalande av att en sådan avvägning av värnskatten borde eftersträvas, som i möjligaste mån toge hänsyn till vars och ens skatteförmåga, då behovet av ifrågavarande tilläggsbeskattning framkommit och skatten skulle erläggas — inom utskottet ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till motionen I: 28 av herr *Öman*, besluta, att värnskatten skulle grundas på 1940 års taxering och alltså avse 1939 års inkomst;

2) av herrar *Velander*, *Mannerskantz*, *Öman*, *Anderson* i Norrköping och *Lundell*, som ansett att utskottet bort hemställa,

»att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 34 och II: 41 måtte besluta, att värnskatten i förekommande fall reducerades så att densamma tillika med övriga di-

rekta skatter till stat och kommun icke överstege den skattskyldiges till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomst minskad med ortsavdraget».

beträffande viss del av motiveringen

3) av herrar *Pettersson* i Rosta och *Andersson* i Dunker.

Särskilda yttranden:

1) av herr *Ohlin*, som anförde:

»Hänsyn till skattebördans avvägning efter skattekraften tala enligt min mening starkt för att värnskatten uttages på grundval av 1939 års inkomst och endast preliminärt beräknas på 1938 års inkomst. Emellertid har — som utskottet påpekar — uppbördsexpertisen av tekniska skäl avstyrkt en dylik lösning, vilken anses komma att vålla stora praktiska svårigheter och olägenheter såväl för myndigheterna som för allmänheten. Av detta skäl anser jag mig icke kunna tillstyrka en dylik lösning utan ansluter mig till Kungl. Maj:ts av utskottet förordade förslag.»

2) av herr *Lundell*, som anförde:

»Angående skatteunderlag och uttagningssätt. På i motionen II: 45 framlagda skäl bör värnskatt uttagas å 1938 års inkomstunderlag, endast om den till uttagningssätt och belopp begränsas i enlighet med motionens alt. III.

Nedanstående uppställning ger jämförelse mellan för botten-skatt och tilläggsskatt sammansatta skiktskalor för inkomst- och förmögenhetsskatten enligt Kungl. Maj:ts prop. nr 78 om värnskatt och enligt i motionen II: 45 framlagda olika alternativ. Skiktskalorna angiva den resulterande totala belastningen å 1938 års inkomster genom inkomst- och förmögenhetsskatten ökad med värnskatten.

Beskattningsbart belopp	Kungl. Maj:ts prop. nr 78	II: 45 Alt. I	II: 45 Alt. II	II: 45 Alt. III
0— 3,000	8.1	9	8.55	8.1
3,000— 6,000	9.9	11	10.45	9.9
6,000— 8,000	11.7	13	12.35	11.7
8,000— 10,000	14.7	15	14.35	13.7
10,000— 15,000	17.7	17	16.35	15.7
15,000— 25,000	23.7	21	20.35	19.7
25,000— 40,000	29.7	25	24.35	23.7
40,000— 60,000	35.7	29	28.35	27.7
60,000—100,000	41.7	33	32.35	31.7
100,000—200,000	47.7	37	36.35	35.7
200,000—	53.7	41	40.35	39.7
Beräknad total utdebitering i milj. kr.	502.8	507.4	484.9	462.4

Vid utgående från den taxerade inkomsten i stället för det beskattningsbara beloppet förändras härav flytande skattebelastning högst väsentligt nedåt i de lägre skikten genom ortsavdragen och uppåt i de övre skikten genom förmögenhetsdelen. Härtill kommer sedan den särskilda skatten å förmögenhet.

Angående skattespärr. Vid övervägande av den direkta skattebelastningens sammanlagda höjd måste medräknas icke endast inkomst- och förmögenhetsskatten och den särskilda skatten å förmögenhet utan också de kommunala skatterna (allmän kommunalskatt, landstingsskatt och vägs katt), varvid särskilt är att märka, att de i dessa kommunala skatter ingående fastighetsskatterna utgöra kommunala förmögenhetsskatter av utomordentlig tyngd. I själva verket utgå dessa fastighetsskatter tillsammans inom många om icke de flesta kommuner i landet efter skattesatser, som äro högre än den för den särskilda skattens å förmögenhet högsta skikt gällande satsen, och detta utan degression och utan några ortsavdrag.

Till belysande av den direkta beskattningens sammanlagda höjd vid olika förhållanden mellan den skattskyldiges inkomst och hans förmögenhet samt vid olika sammansättning av hans förmögenhet lämnas exempel i nedanstående tabell. Samtliga exempel avse ensamstående skattskyldiga med beskattningsbara belopp om 20,000 kr.

Beteckningar: i taxerad inkomst till inkomst- och förmögenhetsskatt

f skattepliktig förmögenhet till inkomst- och förmögenhetsskatt

$i + \frac{1}{100} f$ taxerat belopp samt även beskattningsbart belopp vid ensamstående skattskyldig med taxerat belopp över 15,200 kr.

f_1 beskattningsbar förmögenhet till särskild skatt å förmögenhet.

Under kommunalskatter (1) är införd den till 14 % av i antagna summan av allmän kommunalskatt, landstingsskatt och vägs katt, varvid i tänkes härflyta ur annan förvärvskälla än fastighet. Antaget procenttal motsvarar ungefär riksmedeltalet.

Under kommunalskatter (2) är införd den till 14 % av $0.05 f$ d. v. s. till 7 ‰ av f antagna motsvarande summan, därest fastigheter med ett sammanlagt taxeringsvärde f ingå i vederbörandes förmögenhet och inkomsten tänkes härflyta av dessa fastigheter (jordbruks-, hyres- eller fabriksfastigheter eller fastigheter för annan rörelse).

Under inkomstrest (1) och (2) äro uppförda de rester, som erhållas därest från inkomsten i fråndrages förmögenhetsskatt och inkomst- och förmögenhetsskatt samt kommunalskatter (1) resp. (2).

$i + \frac{1}{100} f = 20,000$									
i	$\frac{1}{100} f$	f	f_1	Förm.- skatt	Ink.- o. förm.- skatt	Komm.- skatter (1)	Komm.- skatter (2)	Ink. rest (1)	Ink. rest (2)
20,000	0	0	0	0	3,138	2,800	2,800	14,062	14,062
18,000	2,000	200,000	200,000	510	3,138	2,520	2,520	11,832	11,832
16,000	4,000	400,000	400,000	1,410	3,138	2,240	2,800	9,212	8,652
14,000	6,000	600,000	500,000	1,910	3,138	1,960	4,200	6,992	4,752
12,000	8,000	800,000	500,000	1,910	3,138	1,680	5,600	5,272	1,352
10,000	10,000	1,000,000	500,000	1,910	3,138	1,400	7,000	3,552	— 2,048
8,000	12,000	1,200,000	500,000	1,910	3,138	1,120	8,400	1,832	— 5,448
6,000	14,000	1,400,000	560,000	2,210	3,138	840	9,800	— 188	— 9,148
4,000	16,000	1,600,000	640,000	2,610	3,138	560	11,200	— 2,308	— 12,948
2,000	18,000	1,800,000	720,000	3,010	3,138	280	12,600	— 4,428	— 16,748
0	20,000	2,000,000	800,000	3,410	3,138	0	14,000	— 6,548	— 20,548

I kolumnen för f är genom horisontella prickade linjer avgränsat det område, inom vilket reduktionsregeln verkat samt därunder det område där reduktionsspärren verkat.

De i de båda sista kolumnerna förekommande av minustecken föregångna talen angiva med huru mycket utdebiterad sammanlagd skatt i ifrågavarande fall överstiger vederbörandes taxerade inkomst. Det är att märka att, därest fastigheter med ett sammanlagt taxeringsvärde större än f ingå i vederbörandes förmögenhet, så kommer den sammanlagda skatten att bli ännu större i jämförelse med inkomsten än enligt sista kolumnen i tabellen.

Antag t. ex. att $f = 400,000$ i tredje raden i tabellen består av fastigheter 1,400,000, andra värden 200,000 och skulder 1,200,000 och att de angivna inkomsterna 16,000 ej influera av fastigheterna. Då utgå fastighetsskatter med 9,800 kr., kommunal inkomstskatt och motsvarande med 2,240 kr. samt statsskatter med oförändrat 4,548 kr. eller tillsammans 16,588 kr., varvid således skatten kommer att överstiga inkomsten med 588 kr.

Av dessa exempel och av de i motionerna I: 34 och II: 41 framförda synpunkterna framgår tydligt behovet av införandet av en skattespärr.»